

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Янковий О.Г.
(підпис)
“ ____ ” _____ 2017 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему:
**«КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ»»)**
(назва теми)

Виконавець:
студент _____ факультету
Шамов Олексій Володимирович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Літвінова Вікторія Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2017

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
РОЗДІЛ І	ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	7
	1.1. Сутність поняття економічна безпека підприємства	7
	1.2. Методи оцінки економічної безпеки підприємства	17
	1.3. Формування системи економічної безпеки підприємства та напрями підвищення	26
РОЗДІЛ ІІ	ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДП МТП «ЮЖНИЙ»	41
	2.1. Характеристика діяльності портів України	41
	2.2. Фінансово-економічна характеристика підприємства ДП МТП «Южний»	49
	2.3. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства ДП МТП «Южний»	65
РОЗДІЛ ІІІ	РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ДП МТП «ЮЖНИЙ»	71
	3.1. Підвищення економічної безпеки за рахунок покращення рівня обслуговування власників вантажів	71
	3.2. Підвищення економічної безпеки підприємства за рахунок покращення кадрової політики	77
	ЗАКЛЮЧЕННЯ	88
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	90

ВСТУП

Безпека підприємства – це стабільно прогнозоване в часі стан оточення, в якому підприємство може здійснювати свої дії без порушень і перерв. Головна мета безпеки підприємства полягає в стабільному та ефективному підтримці і розвитку потенціалу компанії. Реалізація даної мети можлива при злагодженій повсякденній роботі служби безпеки, персоналу підприємства, які забезпечують беззбиткову, стабільну роботу підприємства, дбайливо ставляться до його майну, зберігають інтелектуальну власність, не допускають розголошення таємниці.

В даний час питання забезпечення умов економічного зростання підприємства виходять на перший план. На розвиток підприємства роблять вплив такі чинники, як нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, міжнаціональні, регіональні, територіальні конфлікти, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство, корупція та інші. Все це різко загостило проблему забезпечення економічної безпеки підприємства (ЕБП), яка виникла доволі давно, і на цей час, вже склався певний категорійний апарат, існує декілька підходів до визначення та забезпечення цієї безпеки.

Аналіз літературних джерел показав, що питаннями розробки теоретичних і методичних основ формування системи економічної безпеки підприємства займаються Мак-Мак В.П., Доронін, А.І.Ярочкін, В.І., Грунін, О.А., Грунін С.О., Чернявський А.А., Кузнєцов І.М., Кузнєцов А.А., Євсєєв С.П., Кавун С.В. та ін.. [1-12].

Незважаючи на досягнуті результати в дослідженні економічної безпеки підприємства, можна помітити, що приділяється недостатньо уваги проблемам розробки теоретичних принципів і практичних рекомендацій

щодо формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства на пострадянському просторі.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є наукове обґрунтування та комплексна оцінка рівня економічної безпеки підприємства та надання практичних рекомендацій щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані та вирішені такі завдання:

- 1) дослідити сутність економічної безпеки підприємства;
- 2) визначити ключові фактори-індикатори, що впливають на рівень економічної безпеки підприємства;
- 3) проаналізувати основні фінансово-економічні показники діяльності ДП МТП «Южний»;
- 4) провести комплексну оцінку рівня економічної безпеки на ДП МТП «Южний»;
- 5) надати підприємству ДП МТП «Южний» рекомендації щодо підвищення рівня економічної безпеки.

Предмет дослідження – комплексна оцінка економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є підприємство ДП МТП «Южний» .

Методологія дослідження. У процесі роботи використовувалися такі методи: спостереження, узагальнення, кількісно-якісний, системний і порівняльний аналіз, конкретизація, логічне узагальнення, статистичні методи вибірки й групування, а також графічний метод багатокутника економічної безпеки.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи пізнання: спостереження, порівняння, абстракції, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, узагальнення, а також спеціальні методи – статистичних групувань, методи економічного аналізу, економіко-математичні методи – для дослідження тенденцій розвитку морських портів України.

Всі розрахунки в дипломній роботі здійснені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Наукова новизна дослідження:

- запропонована система факторів-індикаторів для визначення економічної безпеки порту.

Теоретичною основою дослідження є матеріали навчальної й учбово-методичної літератури, праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань оцінки економічної безпеки підприємства, періодична преса, і навіть матеріали науково-практичних конференцій.

Інформаційні джерела дослідження – матеріали Державного комітету статистики України, Євростату, інформаційний портал «Smida», офіційна документація підприємства, дані бухгалтерського обліку і звітність ДП МТП «Южний», нормативні документи, аналітичні та статистичні матеріали.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій підприємству ДП МТП «Южний» щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємства по окремих складових економічної безпеки..

Впровадження рекомендацій, що надані у роботі, а саме покращення рівня обслуговування власників вантажів та підвищення якості кадрової політики.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменування). Загальний обсяг дипломної роботи магістра становить 98 сторінки комп'ютерного тексту, містить 16 таблиці та 12 рисунків. Обсяг основної частини роботи 81 сторінка.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

В умовах переходу до ринкової економіки, розвитку ринкових механізмів, недосконалість законодавчої бази, зростання приватного підприємництва вельми важливим завданням економічної науки і практики господарської діяльності підприємств стає забезпечення економічної безпеки. В даний час для досягнення стабільності функціонування суб'єктів економічних сфер та інших видів діяльності економічна безпека є найбільш актуальною і важливою задачею.

Ігнорування економічної безпеки може призвести до втрат доходів. Можна зовсім втратити бізнес, якщо не приділяти належну увагу економічній безпеці, так як це важлива складова успішного бізнесу.

Існує кілька логічних блоків економічної безпеки: майно компанії; інновації, інвестиції, технології; кадри підприємства; фінанси; організаційна структура; інформаційна база.

Виклики економічної безпеки є фактичні, або ж можливі дії інших учасників ринку, які можуть привести до зупинки діяльності підприємства або до фінансових втрат. Виклики бувають внутрішніми і зовнішніми.

Внутрішні виклики полягають в дії або бездіяльності персоналу компанії, що можуть призвести до прямого або непрямого принесення шкоди. Зовнішні виклики не пов'язані з господарською діяльністю, на відміну від внутрішніх, і створюються за межами підприємства.

В роботі представлені підходи до визначення економічної безпеки підприємства сучасних українських та світових вчених, які зводяться до трьох різних трактувань сутності цієї економічної категорії. Перший підхід визначає економічну безпеку виходячи з наявності загроз, другий виражає її як певний стан, третій являє собою симбіоз двох перших. Також наводиться класифікація чинників економічної безпеки виходячи з різних факторних ознак, які можуть бути виділені як на основі аналізу області їх прояви, впливу і як ресурси підприємства.

На підставі даних підприємства проведено аналіз фінансово-економічних показників підприємства ДП МТП «Южний». Сформована система індикаторів економічної безпеки підприємства та надана комплексна оцінка рівня економічної безпеки на ДП МТП «Южний». Наступний аналіз виявив недостатній рівень економічної безпеки за індикаторами плинності кадрів, випередження росту продуктивності праці та темпу росту обсягів реалізації.

На підставі проведеного аналізу надані та економічно обґрунтовані рекомендації щодо покращення рівня економічної безпеки ДП МТП «Южний». Запропоновані заходи спрямовані на покращення рівня проблемних індикаторів (тобто мають цільове призначення) та дозволять підвищити рівень економічної безпеки взагалі.

Усі заходи не є капіталомісткими та окупаються у короткому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

8. Указ Президента України «Про Державний комітет фінансового моніторингу України» від 28 вересня 2004 року № 1144/2004.
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про перелік відомостей, які не можуть становити комерційну таємницю" №611 від 09.08.1993 року.
10. Авамилева Т.А. Оценка уровня экономической безопасности предприятия / Т.А. Авамилева // Бизнесинформ. —2009. —№ 2(3). — С. 86–87.
11. Александров І.А., Половян О.В. Кластеризація територіальних утворень України за рівнем економічної безпеки//Економічна кібернетика. -2000. -№5-6. -С.40-47.
12. Барановський, О. І. Фінансова безпека в Україні (Методологія оцінки та механізм забезпечення): автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.04.01 / О. І. Барановський; Інститут економічного прогнозування НАН України. – К., 2000
13. Береза З.В. Суть і складові економічної безпеки підприємства / З.В. Береза // Науково-теоретичний журнал “Наука й економіка” Хмельницького економічного університету. –2009.—Вип. №4 (16). Т. 2.—С. 59–64.
14. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія / Т.Г. Васильків. —Львів: Арал, 2008. —386 с.
15. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія / Т.Г. Васильків. —Львів: Арал, 2008. —386 с.
16. Вестник Пермского университета. Серия: Экономика, выпуск № 3 / 2011. Авторы: Мингалева Ж. А., Наумов А. В.

17. Глущенко, С.В. Управление финансовым риском и экономическая безопасность предприятия // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 47 - Донецьк, ДонНТУ, 2002.
18. Говорина О.В. Разработка механизма оценки экономической безопасности предприятия в рыночных условиях / О.В. Говорина // Вестник КрасГАУ. —2008. —№ 3. —с. 13–19.
19. Гончаренко Л.П. Управление безопасностью : учеб. пособие / Л.П. Гончаренко, Е.С. Куценко. — М. : КНОРУС, 2005. — 272 с.
20. Грунин О.А., Грунин С.О., Экономическая безопасность организации. - СПб.: Питер, - 2002. - 160с.
21. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. —2008. —№ 4. —С. 88–97.
22. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. —К.: Центр навчальної літератури, 2008. —240 с.
23. Доронин А.И. Бизнес-разведка. - М.: Ишдательство "Ось-89", 2002. - 288с.
24. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб. [для студ. вищ.навч. закл.] / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. —К.: Правова єдність, 2009. —544 с.
25. Иванов А.В., Шлыков В.В. Экономическая безопасность предприятий. - М.:Виразж-Центр, 1995. - 40с
26. Иванюта, Т. Н. Основные подходы к формированию системы экономической безопасности на предприятиях // Молодой ученый. — 2013. — № 4. — С. 215-223.
27. Іванюта Т.М., Заїнчковський А. О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. □К.: Центр учбової літератури, 2009. □ 256 с.

28. Калмик М.І., Навчальний посібник. Економічна безпека підприємницької діяльності. Київ. Атіка. 2005.
29. Камышникова Э.В. Оценка уровня экономической безопасности машиностроительного предприятия / Э.В. Камышникова // Бизнесинформ. —2009. —№ 7. —С. 77–81.
30. Кашин А.В. Экономическая безопасность предприятия: управленческие проблемы // Экономические науки. - 2008. -№38. - С.171-173.
31. Ковалев Д., Плетникова И. Количественная оценка уровня экономической безопасности предприятия // Экономика Украины. - 2001. - №4. - С.35-40.
32. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Г.В. Козаченко В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. —К.: Лібра, 2003. —280 с.
33. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая без-опасность предприятия: сущность и механизм обеспечения. —К.: Либра, 2003.
34. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности. — М.: Финансы и статистика, 1996.
35. Кузнецов Олександр Олександрович, Євсєєв Сергій Петрович, Кавун Сергій Віталійович. Захист інформації та економічна безпека підприємства: монографія. □ Х. : ХНЕУ, 2008. □ 360с.
36. Кучеренко А.А. Оценка уровня экономической безопасности вагоностроительных предприятий Украины / А.А. Кучеренко // Бизнесинформ. —2009. —№ 7. —С. 81–89.
37. Локтионова Ю.А. Стаття «Механизм Обеспечения Экономической Без-опасности Предприятия» / Социально-экономические явления и процессы / журнал, No 3 (049) // 2013 –93–99с.

38. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия. Организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности. - М.: Мир безопасности, 1999.
39. Манохина Н.В., Попов М.В., Колядин Н.П., Жадан И.Э.; Экономическая безопасность: учебное пособие / под ред. Н.В. Манохиной. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2014. - 320 с.
40. Могильный А., Бесчастный В., Винокуров Ю. Основы безопасности бизнеса. - Донецк: КП «Регион», 2000.
41. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В. М. Гейця. - Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. - 240 с.
42. Морозюк Ю.В. Индикативные составляющие экономической безопасности организации / Ю. В. Морозюк // Вестник финансовой академии. — 2006. — № 4. — С. 50–60.
43. Нагорна І.І. Оцінка стійкої економічної безпеки промислового підприємства / І.І. Нагорна // Економічний простір. — 2008. — № 19. — С. 243–255.
44. Научно –практический и аналитический журнал «Экономический анализ. Теория и практика» №10(457) октябрь 2016. ООО «Финанспресс»-200с.
45. Пастернак-Таранушенко Геннадій Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення : Підручник. - Київ : Кондор, 2002 . - 302 с
46. Протидія економічній злочинності / П.І.Орлов, А.Ф.Волобуєв, І.М.Осика та ін. —Харків:Над. ун-т внутрішніх справ, 2004. —568 с.
47. Раздина Е. Коммерческая информация и экономическая безопасность предприятия // Бизнес-информ. -1997. -№24. -С.63-65.
48. Різник Н.С. Оцінка та шляхи забезпечення економічної безпеки банку / Н.С. Різник, І.А. Воробйова // Економічні науки. Серія “Облік і фінанси”: зб. наук. пр. Луцький національний технічний університет. - Луцьк, 2008. —368 с.

49. Собченко Н.В. Предпринимательские структуры: факторы, влияющие на устойчивое развитие // Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. 2009. № 4-1. С. 229-235
50. Собченко Н.В. Методика оценки эффективности инновационно-инвестиционного проекта // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. 2011. № 4. С. 277-280
51. Соломянюк Н.М. Економічна безпека підприємства та критерії її оцінки / Н.М. Соломянюк // Харчова промисловість: Науковий журнал. —2008. —№ 7. —с. 175–177
52. Соціальна безпека: теорія та українська практика : монографія / І. Ф. Гнибіденко, А. М. Колот, О. Ф. Новікова та ін.; за ред. І. Ф. Гнибіденка, А. М. Колота, В. В. Рогового. – К. : КНЕУ, 2006. – 292 с.
53. Стратегии бизнеса: Аналитический справочник / под ред. Г.Б. Клейнера. –М.: КОНСЭКО, 1998.
54. Суглубов А.Е. Методологические аспекты организации комплексной учетно-информационной системы обеспечения экономической безопасности предприятия // Вестник московского университета МВД России. - 20011 -№6. - С.66-72.
55. Тамбовцев В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы // Вестник МГУ. Сер.6. Экономика. –1995. –№3. –С.3.
56. Кузнецов И.Н., Бизнес-безопасность. □ М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2007. □ 416 с.
57. Чернявский А.А. Безопасность предпринимательской деятельности. - К.: МАУП, 1998.-124 с
58. Чернявский А. А. Безопасность предпринимательской деятельности. Конспект лекций. □ К.: МАУП, 1998. □ 124 с
59. Шабінський Олександр Володимирович. Економічна безпека підприємств аграрного сектора України: теорія, методологія та механізм реалізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 /

- Шабінський Олександр Володимирович; Луган. нац. аграр. ун-т. □
Луганськ, 2010. □ 40
60. Шалагин Д.А. Методологические основы формирования экономической безопасности предприятия // Вестник БНТУ, - 2009, - №1. - С.99-102.
 61. Шевченко Л. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макухатаін. / заред. д-раekon. наук, проф. Л. С. Шевченко. — Х.: Право, 2009. — 312 с.
 62. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. д-ра. екон. наук / Л.Г. Шемаєва. – К., 2010. – 39 с
 63. Экономическая безопасность России. Общий курс: учебник / под ред. В.К. Сенчагова. –4-е изд. –(эл.). –М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2012. –815 с.
 64. Яковлева И.Н. Оценка финансовых рисков на базе бухгалтерской отчетности // Справочник экономиста. - 2008. -№5. - С.6-9
 65. Якубович З.В. Недоліки методик оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та шляхи їх усунення [Електронний ресурс] -Режим доступу:
http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2011_704/11.pdf
 66. Ярочкин В. И. Система безопасности фирмы. □ М.: Ось-89,1997.